

KJEMPERIK STAT, FATTIGE KOMMUNER OG FORSØMTE MULIGHETER OG INNBYGGERE

**Professor Bjarne Jensen
Lokalsamfunnskonferansen
12.01.2026**

Pensjonistforbundet

Tydelig, sterk og synlig

Har kommunene inntekter til å dekke sine utgifter?

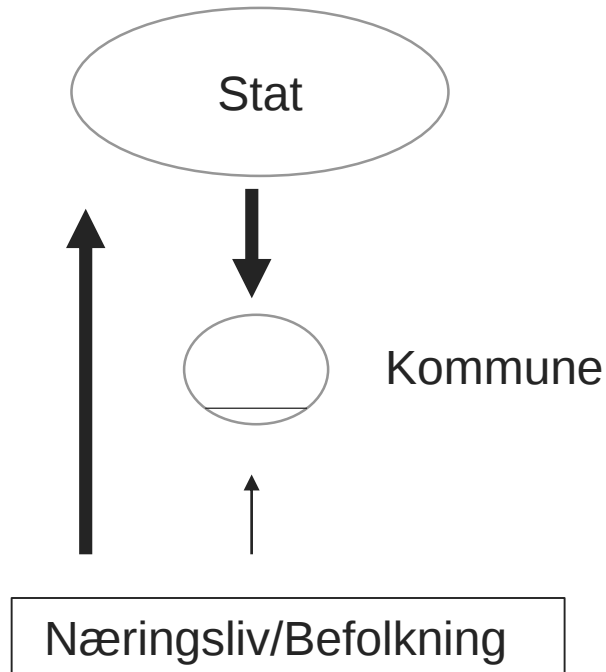
- Siden 2019 har kommunene sett under ett vært underfinansierte.
- I 2019, 2020 og 2021 reddet midlertidige merskatteinntekter kommuneøkonomien
- I 2022, 2023 og 2024 har kommuneøkonomien vært katastrofalt dårlig.
- HOVEDSPØRSMÅL:
HAR VI ETT GODT NOK INNTEKTSSYSTEM FOR KOMMUNENE?

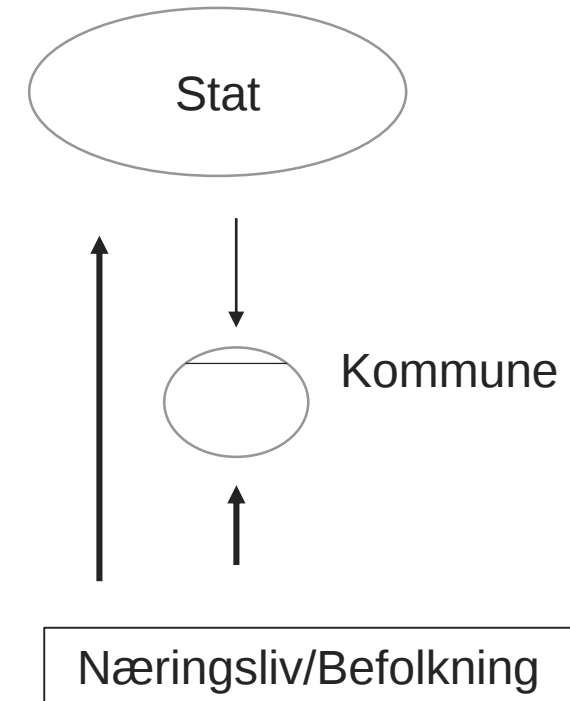
Kommunenes inntekter.

Egne inntekter og inntekter fra staten:

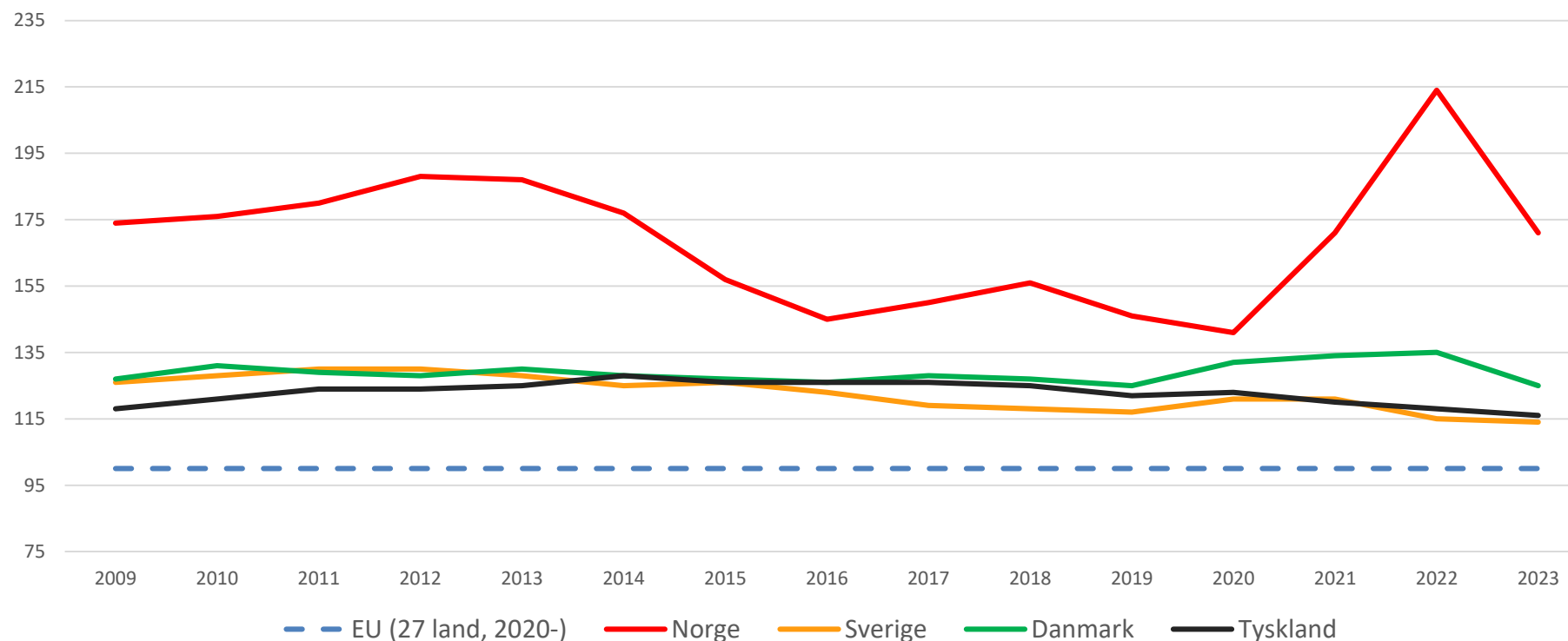
Nå:

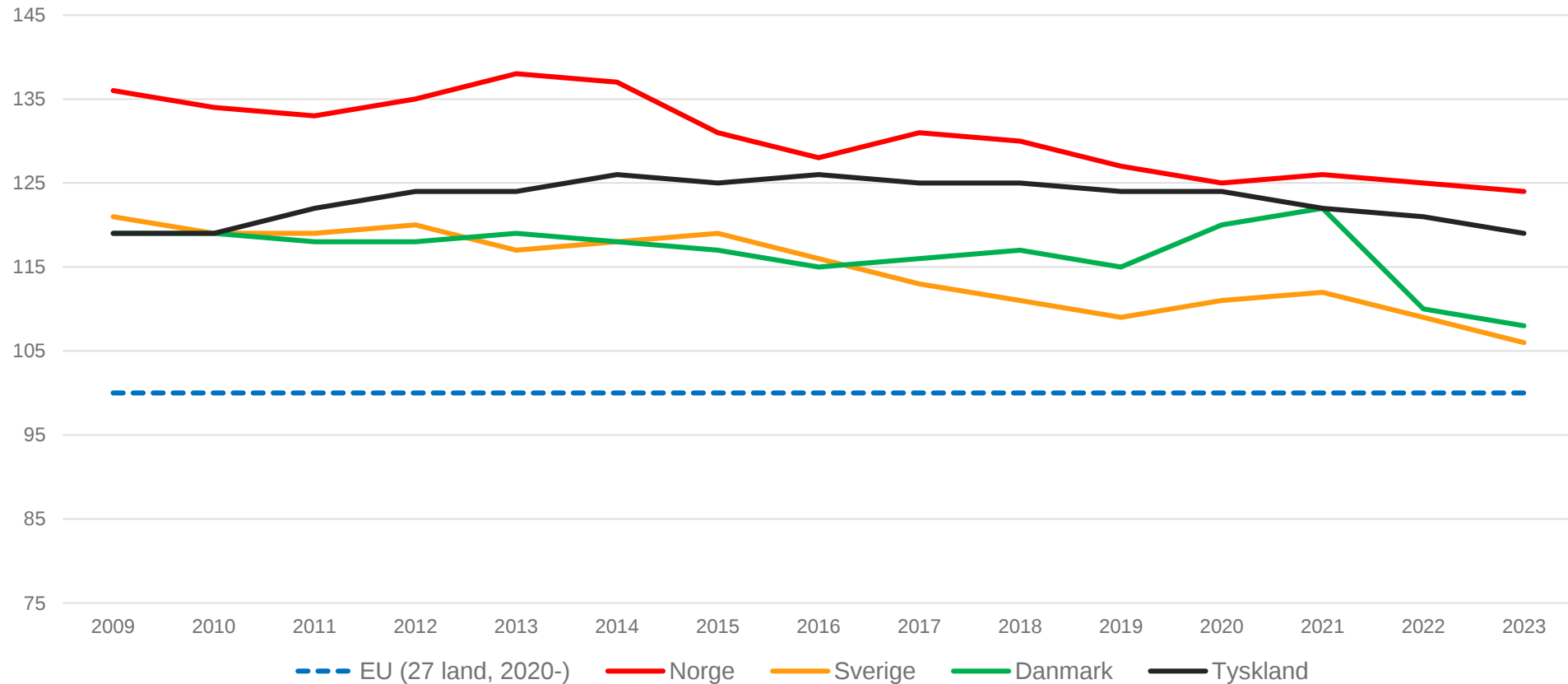
Tidligere:

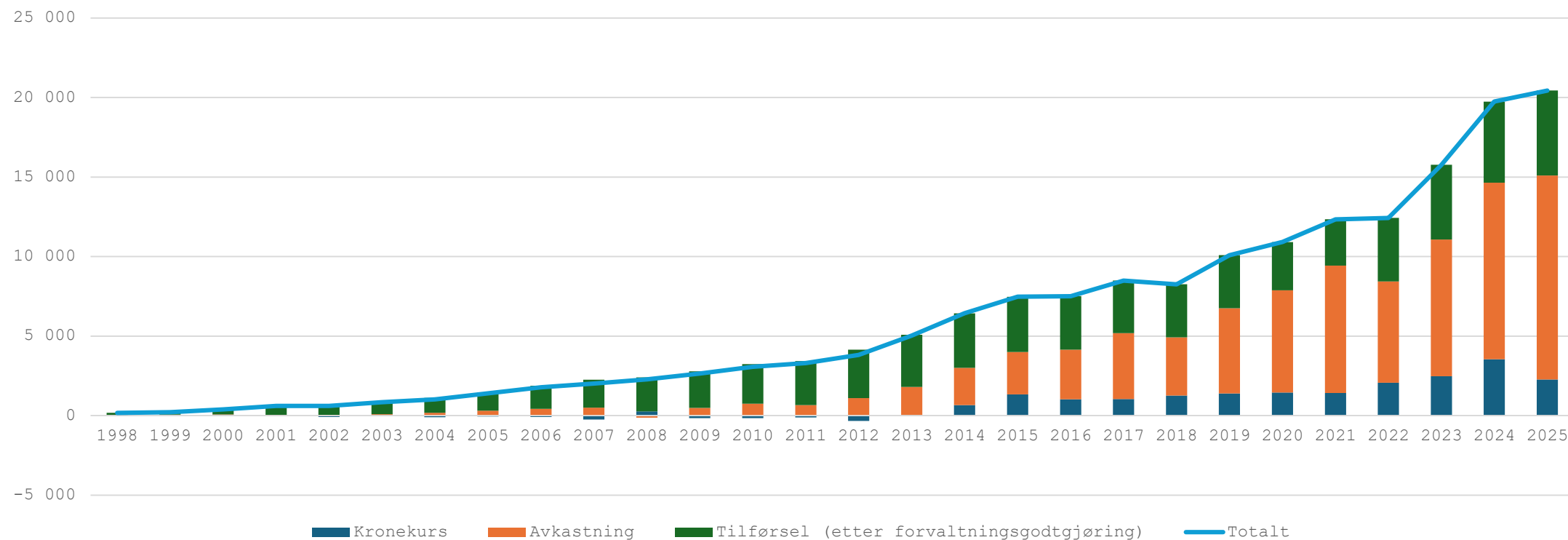
BNP per innbygger (kjøpekraftsjustert) som prosentandel av gjennomsnittet for Europeiske land 2009-2023 (Eurostat)

Personlig konsum (privat og offentlig, kjøpekraft justert) som prosentandel av gjennomsnittet for europeiske land 2009-2023. Eurostat.

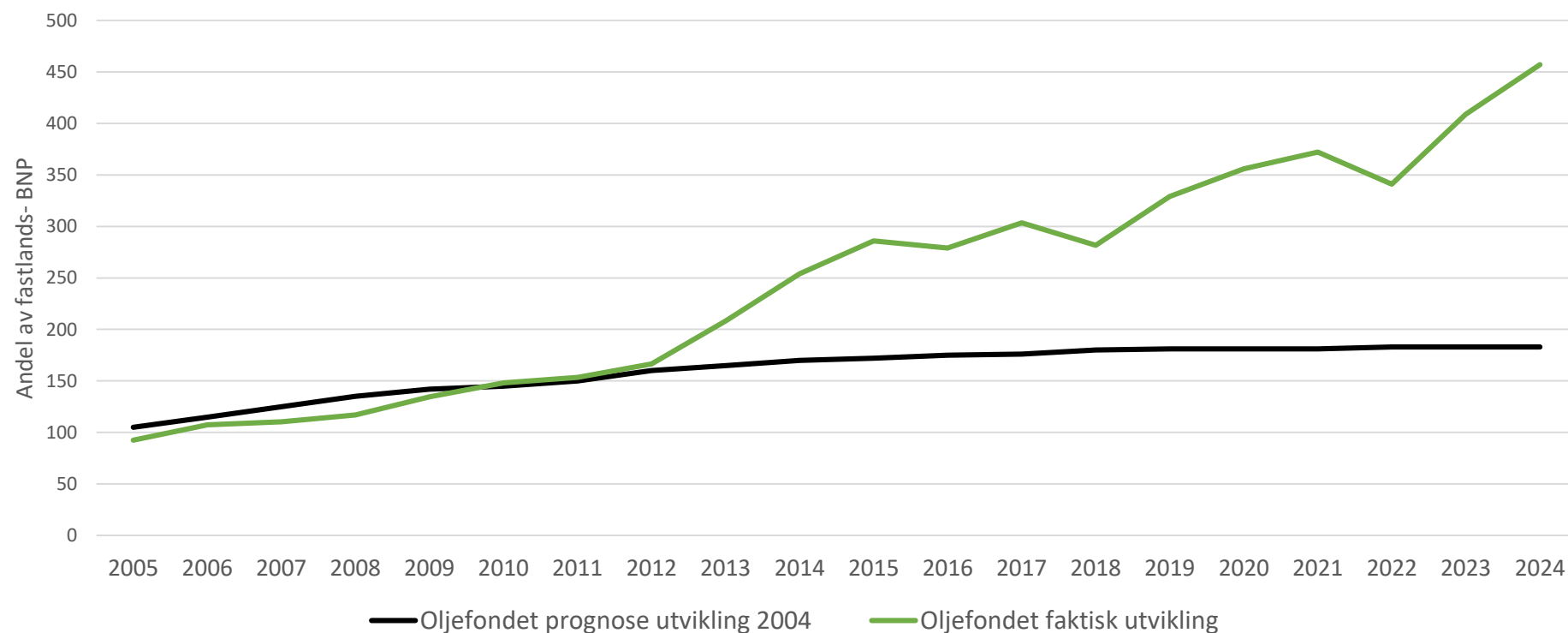
Oljefondets verdiutvikling, hentet fra NBIM

Pensjonistforbundet

Tydelig, sterk og synlig

Prognose, og faktisk utvikling, av SPUs verdi som andel av fastlands BNP. 2005- 2024.

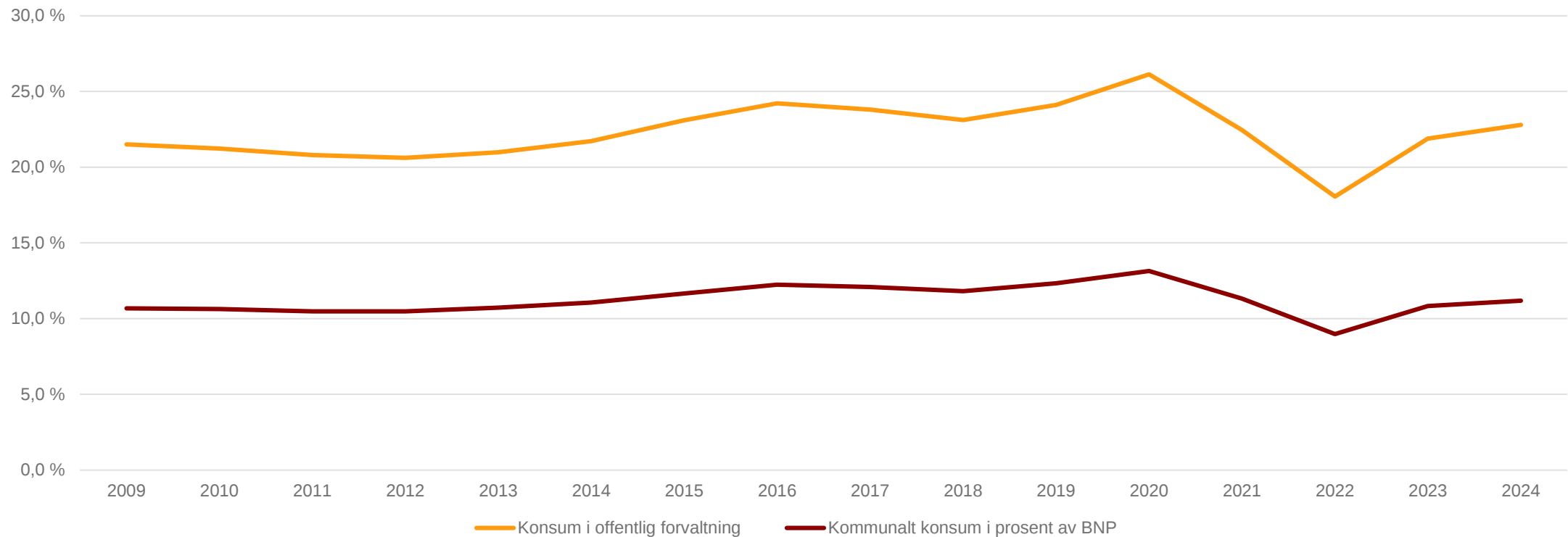

STATENS PENSJONSFOND UTLAND - REALAVKASTNING OG BRUK AV FONDET

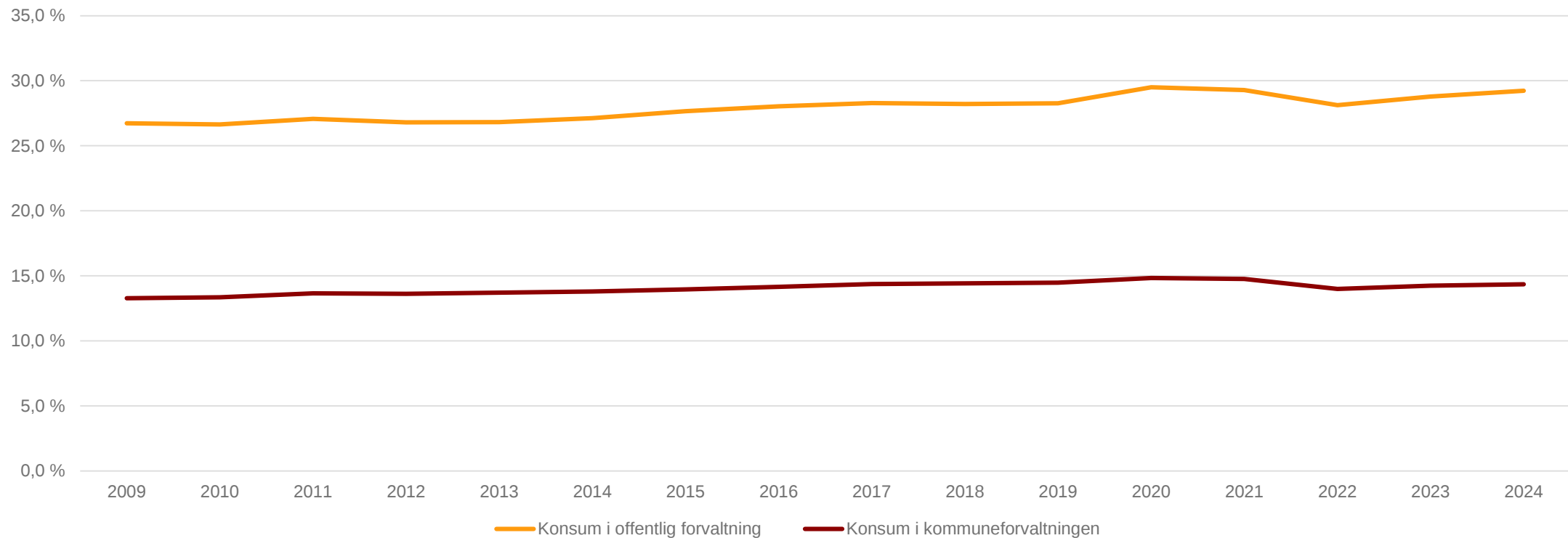
	REALAVKASTNING I PROSENT	BRUK I PROSENT
GJENNOMSNIITT PER ÅR SISTE 15 ÅR	5,62	2,8 PROSENT (2,9)
GJENNOMSNIITT SISTE 5 ÅR	5,10	2,5 PROSENT (2,8)
SISTE 12 MÅNEDER	7,4	2,7 PROSENT (2,8)

Offentlig konsum i prosent av BNP (løpende priser)

Offentlig konsum i prosent av fastlands BNP (løpende priser)

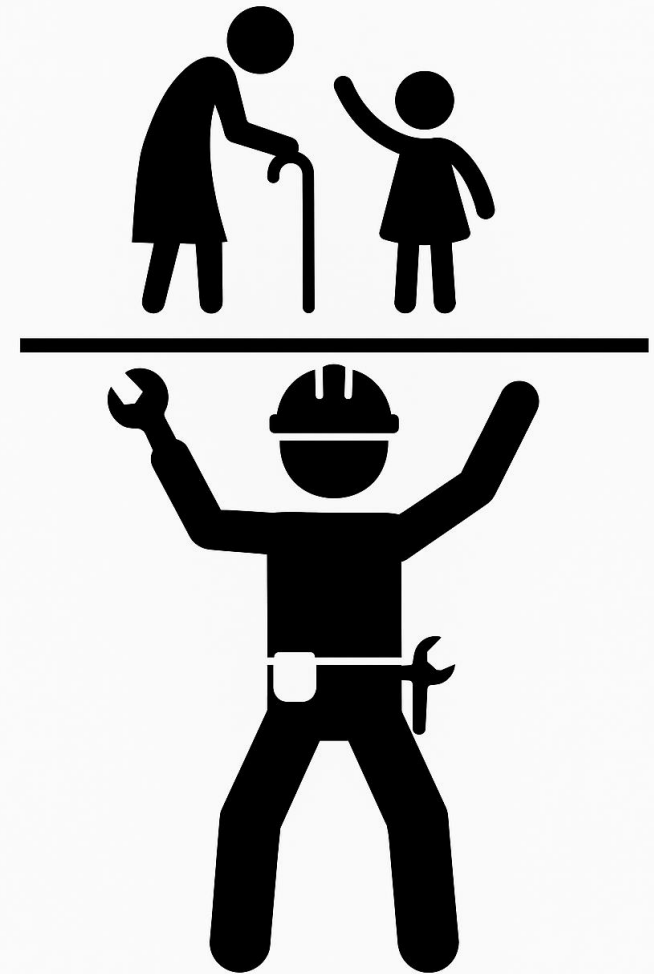
Hovedutfordringer og konklusjoner

- KLØFT MELLOM FORVENTNINGERTIL KOMMUNENE OG STATENS ØKONOMISKE RAMMER FOR KOMMUNESEKTOREN
- SYSTEM FOR STATENS INNTEKTER TIL KOMMUNESEKTOREN FOR TEKNISK KOMPLISERT
- KOSTNADSANSVARSPRINSIPPET GJELDER FOR KOMMUNENE, MEN IKKE FOR STATEN
- VI HAR RÅD TIL GODE OG TRYGGE KOMMUNALE TJENESTE
- KOMMUNENE TRENGER STABILE RAMMEBETINGELSER

Demografiske endringer og forsørgerbrøken

Lars Nestaas

Pensjonistforbundet

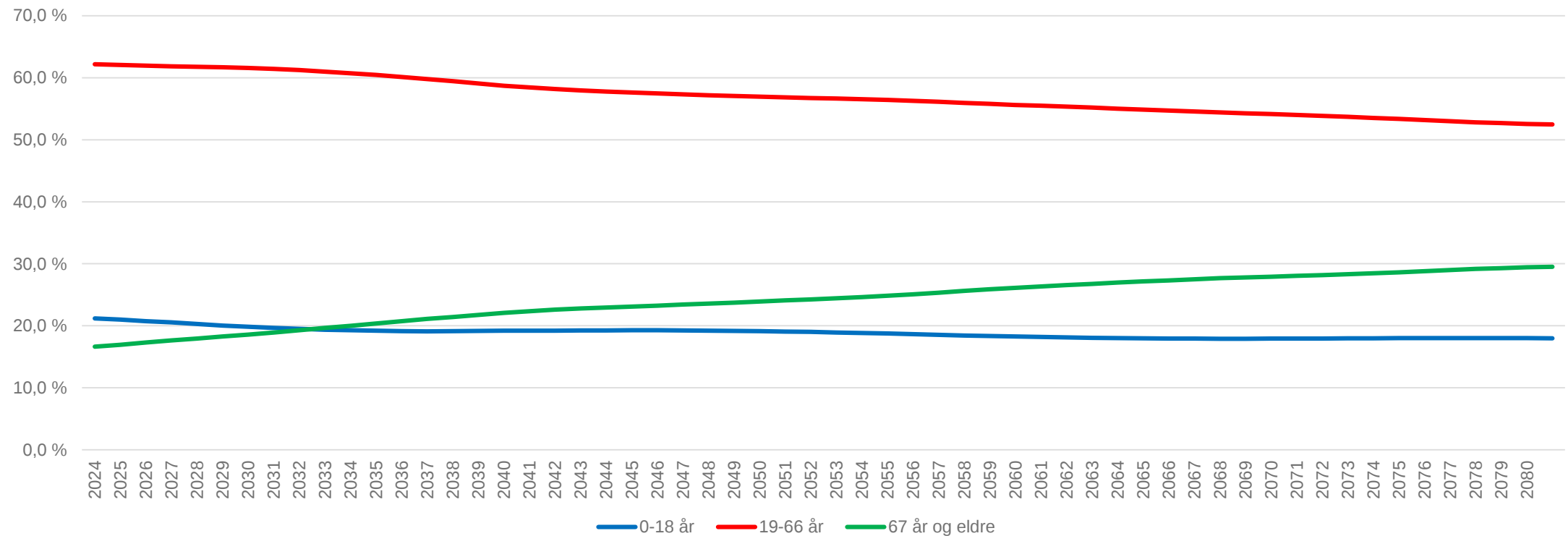
Tydelig, sterk og synlig

Aldersfordelingen i dag nasjonalt

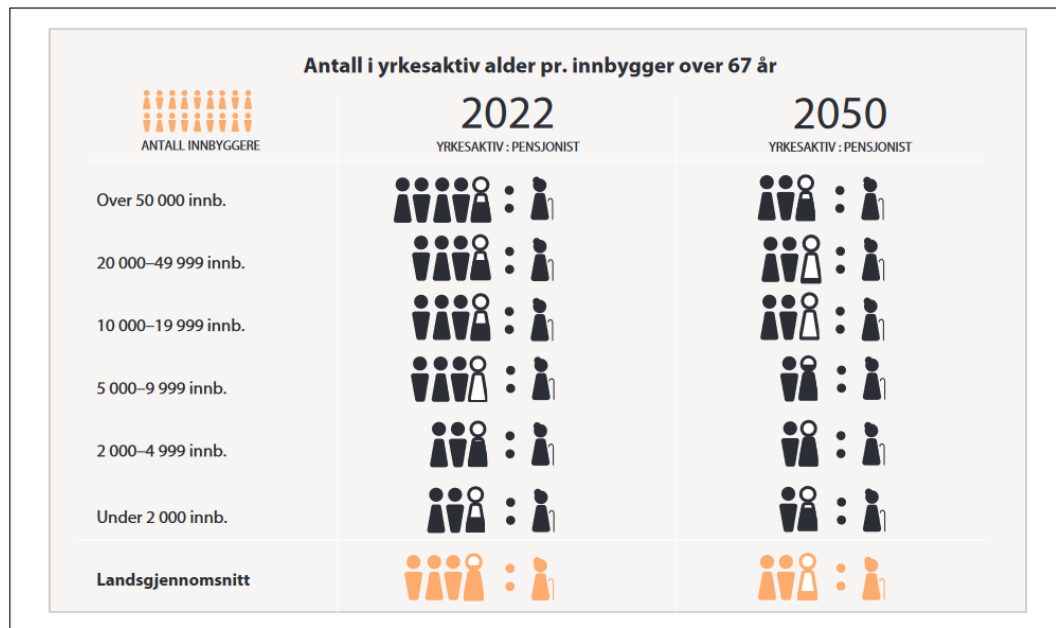
Aldersgruppe	Antall	Andel av totalbefolkning
0- 18 år	1 176 458	21,0 %
19- 66 år	3 480 246	62,2 %
67 år og eldre	937 636	16,8 %
Totalt	5 594 340	

Befolkningsandeler framskrevet til 2080 med SSBs hovedalternativ for befolkningsframskrivninger

Forsørgerbrøken, Generalistkommuneutvalget

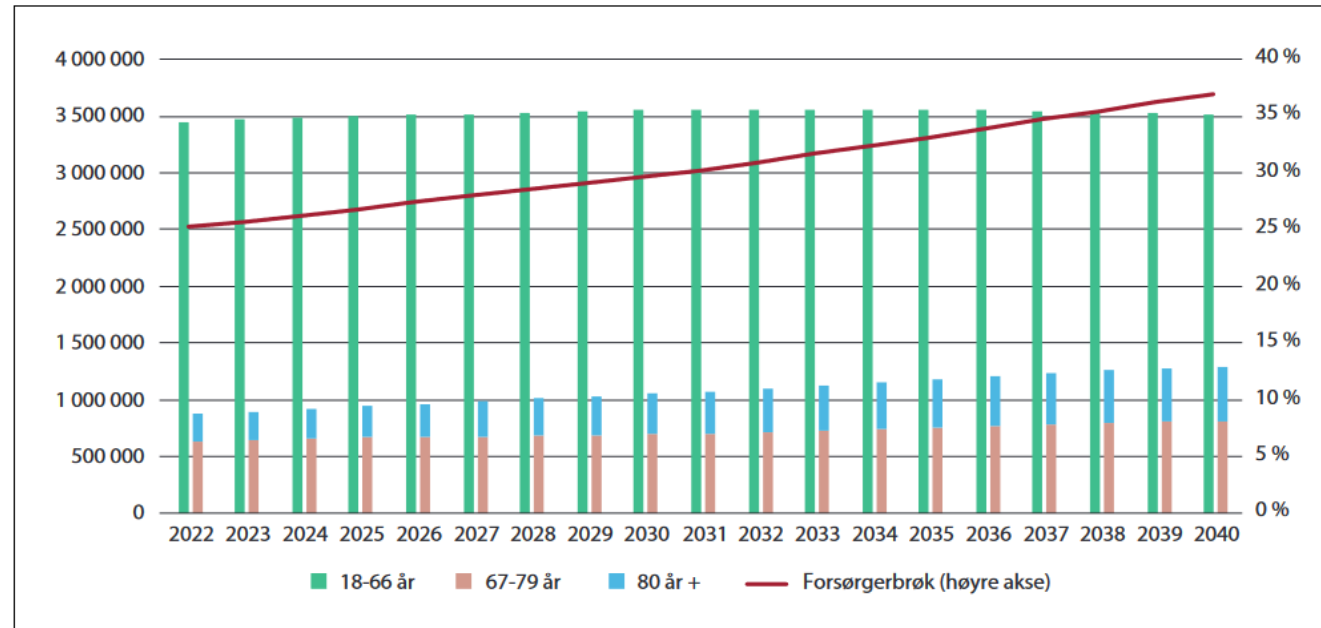
Figur 6.2 Forsørgerindeks etter innbyggertall, 2022 og 2050

Kilde: SSB (tabell 07459 og 13600). Beregninger av utvalget.

- «Forsørgerindeksen for Norge er 3,81 i dag, det vil si at det er 3,81 personer i yrkesaktiv alder, per innbygger over 67 år. I 2050 ligger forsørgerindeksen for Norge totalt an til å bli 2,28 personer yrkesaktiv alder per innbygger over 67 år.»

Forsørgerbrøken, Helsepersonellkommisjonen

Figur 2.13 Fremskrevet antall personer i tre aldersgrupper og forsørgerbrøk. 2022–2040

Forsørgerbrøken regnes ut som $(\text{antall 16–66 år} / \text{antall 67 år+}) \cdot 100$.

Kilde: SSB statistikkbank tabell 13599.

Forsørgerbrøken- en bedre tilnærming

- Yngre må inkluderes
- Eldre vil stå lengre i arbeidslivet
- Produktiviteten vil øke

Tabell 3. Ny normert pensjoneringsalder etter Pensjonsutvalgets forslag.

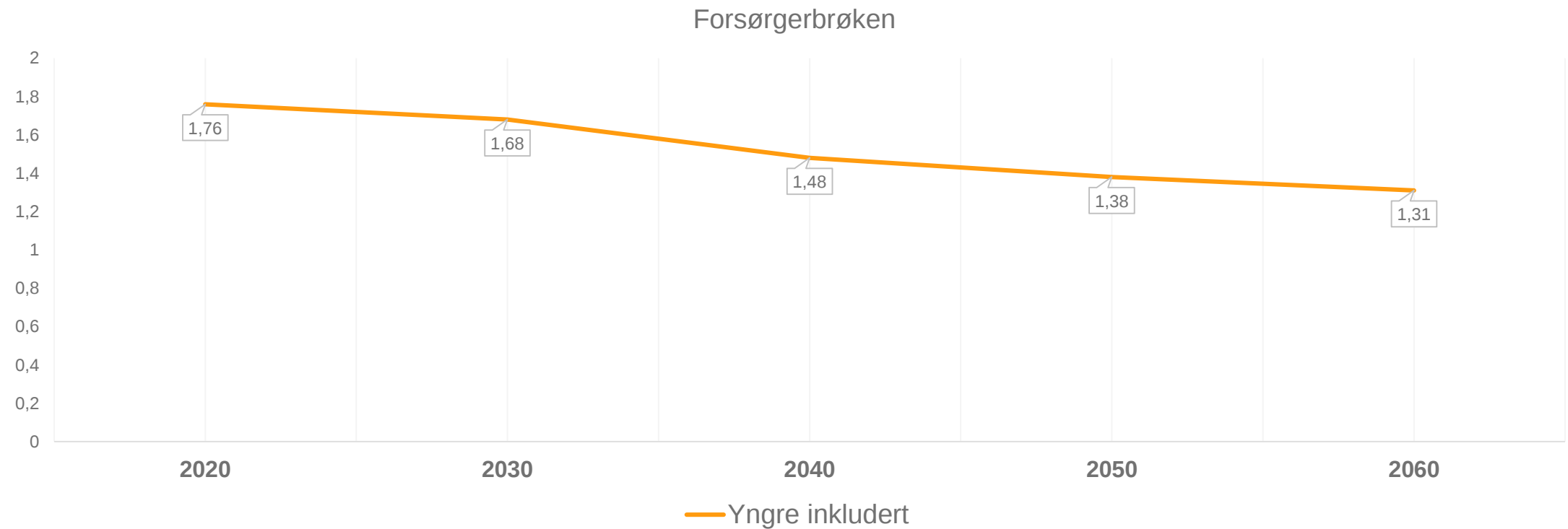
År	Normert pensjoneringsalder
2030	67
2040	68
2050	69
2060	70

Tabell 5. Fremskrevet timeverksproduktivitet fra 2020 frem til 2060 i henhold til Perspektivmeldingen 2021

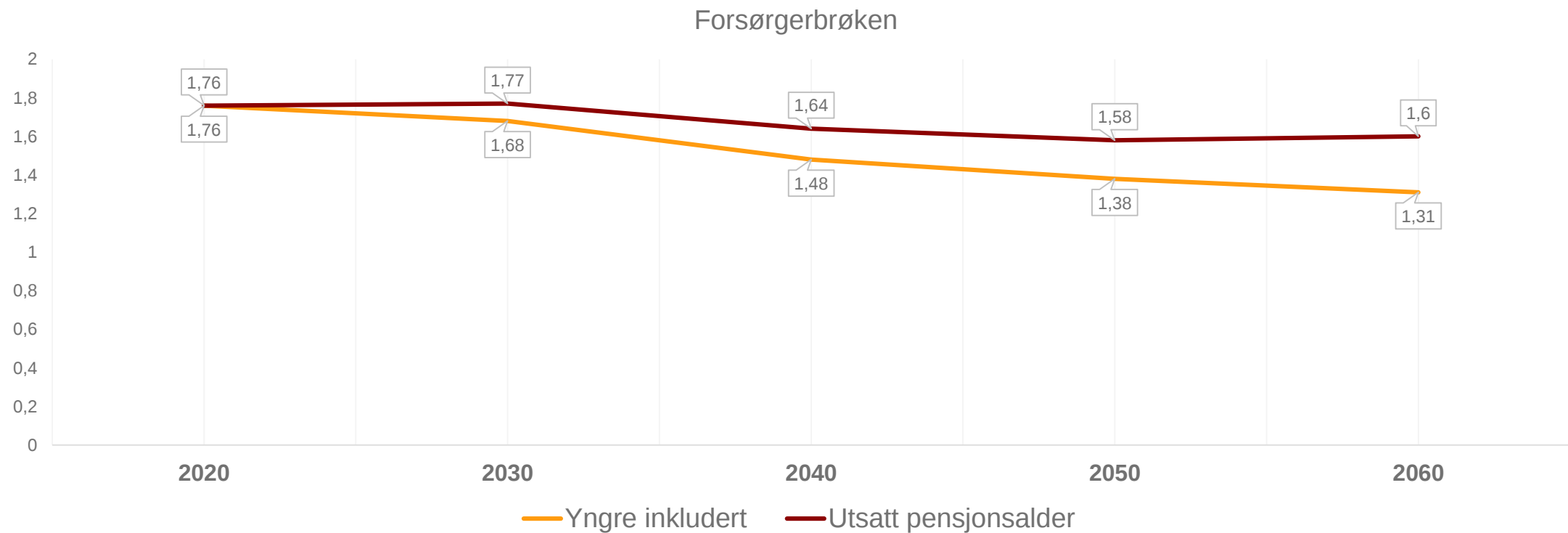
År	2020	2030	2040	2050	2060
Timeverksproduktivitet	1,00	1,14	1,29	1,47	1,68

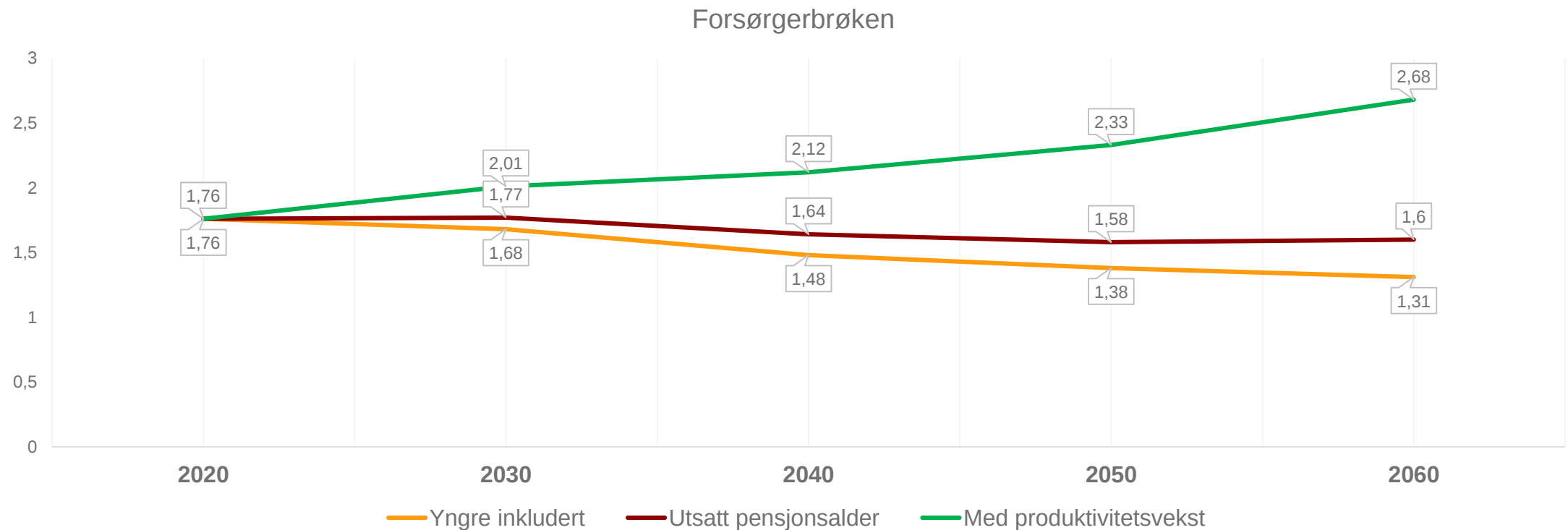
Yngre inkludert. Arbeidere/(yngre + eldre)

Med utsatt pensjonsalder og yngre inkludert

Med produktivitetsvekst, utsatt pensjonsalder og yngre inkludert

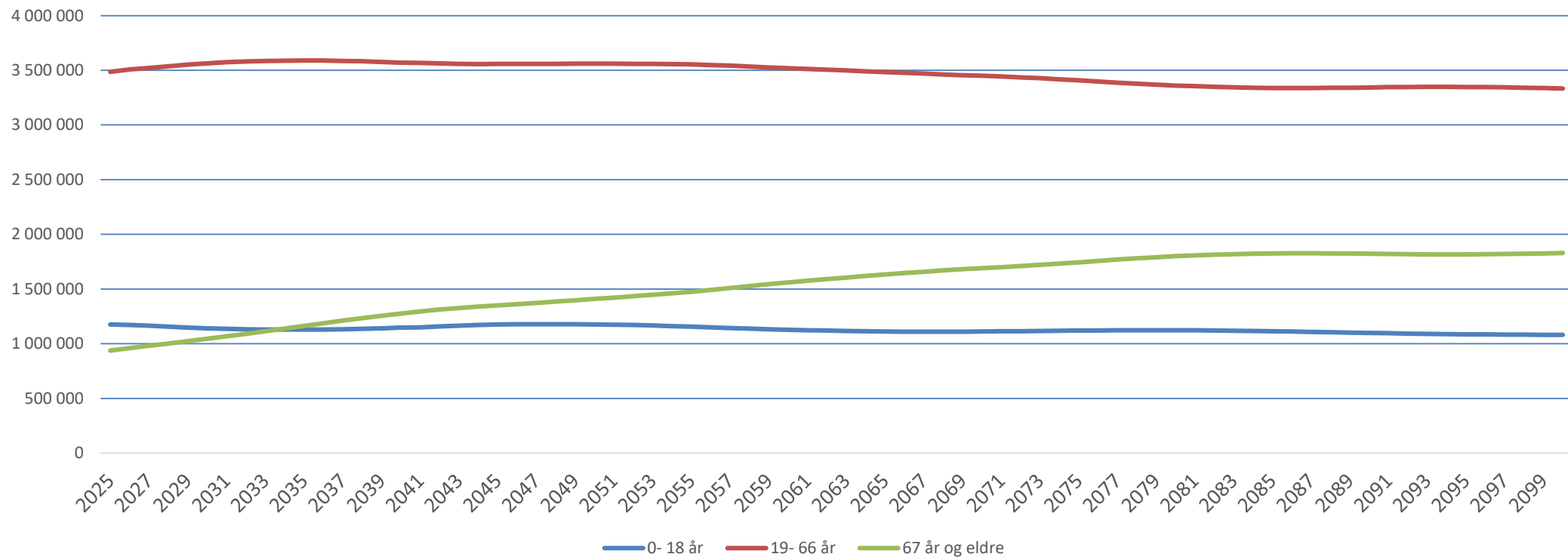
Avslutningsvis

- Demografien fremover trenger ikke å bli et problem, vi har nok arbeidskraft og ressurser
- Også i dag er det mulig å øke arbeidstilbudet (Seniorer, Unge, Deltid/Heltid)
- Etterspørselsøkning etter omsorgstjenester kommer, hvis ikke offentlig så privat
- Norge har blitt hjemlandet for noen av de rikeste gjennomsnittsinnbyggerne verden noen gang har sett. Vi har råd til å finansiere kommunene til de oppgaver som skal løses, som å ta oss av våre syke og pleietrengende.

Tydelig, sterk og synlig

Aldersgruppen 0–18 år, 19– 66 år, og 67 år og eldre framskrevet til 2100 med SSBs hovedalternativ for befolkningsframskrivinger.

Befolkningsandeler fra 1846 til 2022, samt framskrevet til 2100 med SSBs hovedalternativ for befolkningsframskrivninger.

